מכללה ירושלים
איכות אקדמית תורנית חינוכית

מינהל החינוך הדתי

רַב הַכֹּתֶל

כתבה:
איילה חמילבסקי

איורים:
יעל שוורץ

ליווי וייעוץ פדגוגי: אסתר חטב, מפקחת ארצית קדם יסודי, חמ"ד
איור: יעל שוורץ
עריכת לשון: עומר פדור
ניקוד: ישראל אליצור
עיצוב גרפי ועימוד: ראומה הכט
תודה למשפחת גץ שפתחו את הדלת לביתו של הרב גץ ולפועלו הרב, ובייחוד לעדיאל חיסדא גץ, נכד הרב - מחנך, מורה ורכז חברתי

קראו והעירו: עדיאל גץ, נכד הרב
הרב דוד עצמון, מתאם תוכניות לימודים בחמ"ד; ורד ינאי, מרצה במכללת "אורות ישראל";
רחל סלייטר, תמר זקס, כותבות תוכניות לימודים בחמ"ד; מלכה כהן
אודליה ששון, דוקטורנטית ומרצה לספרות ילדים, מכללת "חמדת הדרום";
סימה בואנו, גננת בשכונת נווה יעקב; הדסה בן לולו, גננת באלון שבות

הוצאה לאור: פרסום גיל
הפקה: אתי אורלב, בת שבע סיאני, מִנהל החינוך הדתי
אתר מִנהל החינוך הדתי: http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed

אַחַת, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ, אַרְבַּע, מַדְרֵגָה וְעוֹד מַדְרֵגָה!

הִגַּעְנוּ לְבֵיתָם שֶׁל סַבָּא-כֹּתֶל וְסָבְתָּא אֶסְתֵּר בָּרֹבַע הַיְּהוּדִי שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם לִכְבוֹד הַחֲנֻכָּה.

אֲנִי כָּל כָּךְ אוֹהֵב לְבַקֵּר אוֹתָם!

הִנֵּה הֵם! סָבְתָּא וְסַבָּא עוֹמְדִים בַּפֶּתַח וּמְקַבְּלִים אֶת פָּנֵינוּ בְּשִׂמְחָה.

"עֲדִיאֵל, כְּדַאי שֶׁנִּזְדָּרֵז," קוֹרֵא אֵלַי סַבָּא וּמְחַיֵּךְ.

"לָמָּה לְהִזְדָּרֵז? הַשֶּׁמֶשׁ עוֹד זוֹרַחַת! עֲדַיִן מֻקְדָּם!"

"זְרִיזִים מַקְדִּימִים לְמִצְוֹת!" סַבָּא אוֹמֵר וּמַרְאֶה לִי אֶת הַחֲנֻכִּיּוֹת הַמּוּכָנוֹת לְהַדְלָקָה בַּחַלּוֹנוֹת שֶׁל הַבַּיִת.

אֲנִי מִסְתַּכֵּל עַל הַחֲנֻכִּיּוֹת הָרַבּוֹת, כָּל אַחַת מְיֻחֶדֶת מֵהָאֲחֵרוֹת בַּצֶּבַע וּבַצּוּרָה שֶׁלָּהּ.

בַּחַלּוֹן הַגָּדוֹל עוֹמֶדֶת הַחֲנֻכִּיָּה שֶׁל צוֹפִיָּה אֲחוֹתִי, בַּחַלּוֹן מִמּוּל מְנַחַת הַחֲנֻכִּיָּה שֶׁל אָחִי יִפְתָּח,

וְעַל אֶדֶן הַחַלּוֹן בַּמִּטְבָּח עוֹמֶדֶת חֲנֻכִּיָּה נוֹסֶפֶת מִכֶּסֶף.

גַּם בַּ"חֶדֶר הַשַּׁבָּת" וּבַחֲדָרִים הָאֲחֵרִים מְחַכּוֹת חֲנֻכִּיּוֹת מְקֻשָּׁטוֹת אֲחֵרוֹת.

"סַבָּא, רָאִיתִי אֶת הַחֲנֻכִּיָּה שֶׁלְּךָ בַּסִּמְטָה לְמַטָּה, בְּתוֹךְ בֵּית זְכוּכִית, אֲבָל אֵיפֹה הַחֲנֻכִּיָּה שֶׁלִּי?"

סַבָּא מֵבִיא לִי חֲנֻכִּיָּה יְפֵהפִיָּה מִזְּכוּכִית.

אֵיזֶה יֹפִי, סַבָּא הֵכִין חֲנֻכִּיָּה גַּם בִּשְׁבִילִי!

אֵיפֹה אָשִׂים אֶת הַחֲנֻכִּיָּה?

אֲנִי יוֹדֵעַ! אַדְלִיק אוֹתָהּ בַּ"חֶדֶר הַשַּׁבָּת".

אֲנָשִׁים רַבִּים עוֹבְרִים לְפָנַי, נִכְנָסִים אֶל הַבַּיִת וְיוֹצְאִים מִמֶּנּוּ.

"מִי הֵם כָּל הָאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ?" אֲנִי שׁוֹאֵל אֶת אֲחִיקָם, אָחִי הַגָּדוֹל.

"אֵלּוּ תַּלְמִידָיו שֶׁל סַבָּא מִישִׁיבַת 'בֵּית-אֵל'. הֵם בָּאִים לְהִשְׁתַּתֵּף אִתָּנוּ בְּהַדְלָקַת הַנֵּרוֹת."

בֵּינְתַּיִם סָבְתָא מִבִּיאָה מֵהַמִּטְבָּח קְעָרָה גְּדוֹלָה מְלֵאָה בְּסֻפְּגָנִיּוֹת יוֹיוֹ וּסְפִינְג'ִים כְּדֵי לְכַבֵּד אֶת הָאוֹרְחִים הָרַבִּים.

"זְמַן הַהַדְלָקָה הִגִּיעַ!" קוֹרֵא סַבָּא בְּקוֹל.

כֻּלָּנוּ יוֹרְדִים יַחַד אֶל חֲנֻכִּיַּת הַכֶּסֶף שֶׁבַּסִּמְטָה. אֲנָשִׁים רַבִּים שֶׁעָבְרוּ בָּאֵזוֹר מִתְאַסְּפִים סְבִיבֵנוּ בְּהִתְרַגְּשׁוּת לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת.

סַבָּא עוֹצֵם אֶת עֵינָיו וּבְקוֹלוֹ הַמְּסְתַּלְסֵל מְבָרֵךְ עַל הַנֵּרוֹת, "בָּרוּךְ אַתָּה ה'... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה."

אֲנִי כָּל כָּךְ אוֹהֵב לְהַקְשִׁיב לְקוֹלוֹ הַנָּעִים שֶׁל סַבָּא!

"אָ-מֵ-ן!" עוֹנִים כָּל הַמִּשְׁתַּתְּפִים וּמִיָּד מִצְטָרְפִים לַשִּׁירָה וְלָרִקּוּדִים שֶׁל סַבָּא.

בֵּינְתַּיִם, כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ, בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, הוֹלֵךְ וּמַדְלִיק אֶת הַחֲנֻכִּיָּה שֶׁלּוֹ, וְהַבַּיִת מִתְמַלֵּא אוֹר.

סַבָּא לוֹבֵשׁ אֶת הַמְּעִיל שֶׁלּוֹ וּמִתְכּוֹנֵן לָצֵאת מֵהַבַּיִת.

"סַבָּא סַבָּא, לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ? אֲנִי רוֹצֶה כָּל כָּךְ לִשְׁמֹעַ אֶת הַסִּפּוּרִים שֶׁלְּךָ וּלְשַׂחֵק אִתְּךָ בִּסְבִיבוֹן! אֲנִי גַּם רוֹצֶה לְסַפֵּר לְךָ עַל הַהֲלָכוֹת שֶׁלָּמַדְנוּ בְּבֵית הַסֵּפֶר לִקְרַאת חֲנֻכָּה!"

"גַּם אֲנִי רוֹצֶה," עוֹנֶה סַבָּא, "אֲבָל עַכְשָׁו עָלַי לָרֶדֶת לַכּוֹתֶל."

"לָמָה אַתָּה צָרִיךְ לָלֶכֶת לַכּוֹתֶל דַּוְקָא עַכְשָׁו? הֲרֵי כָּל הַמִּשְׁפָּחָה כָּאן!"

"אֲנָשִׁים רַבִּים מַגִּיעִים לַכּוֹתֶל הַמַּעֲרָבִי כְּדֵי לְהִשְׁתַּתֵּף אִתִּי בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה."

"אָז אוּלַי אָבוֹא אִתְּךָ?"

"עֲדִיאֵל יָקָר, אֶהְיֶה עָסוּק בָּאֲנָשִׁים הָרַבִּים שֶׁיַּגִּיעוּ וְלֹא אוּכַל לְהַשְׁגִּיחַ עָלֶיךָ."

"אֲנִי יוֹדֵעַ לִשְׁמֹר עַל עַצְמִי! חַכֵּה לִי, בְּבַקָּשָׁה! אֲנִי מִצְטָרֵף אֵלֶיךָ!"

סַבָּא לָבוּשׁ בִּמְעִיל, עַל הָרֹאשׁ שֶׁלּוֹ מֻנַּחַת מִגְבַּעַת וְהוּא מְחַיֵּךְ אֵלַי, "בֹּא עֲדִיאֵל, נֵצֵא לַדֶּרֶךְ!"

סַבָּא נוֹתֵן לִי יָד וְהוֹלֵךְ לְאַט בִּצְעָדִים גְּדוֹלִים, וַאֲנִי מְמַהֵר לְצִדּוֹ בִּצְעָדִים קְטַנִּים.

"סַבָּא, כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אַתָּה הוֹלֵךְ לַכֹּתֶל?"

"הַרְבֵּה פְּעָמִים," סַבָּא עוֹנֶה בְּחִיּוּךְ, "אֲפִלּוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁאַתָּה כְּבָר יָשֵׁן, אֲנִי מַגִּיעַ לַכֹּתֶל וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה שֶׁנִּקְרֵאת 'תִּקּוּן חֲצוֹת'."

"תִּקּוּן חֲצוֹת?! ...מַה מְּתַקְּנִים בַּלַּיְלָה בַּחֲצוֹת?"

"'תִּקּוּן חֲצוֹת' הִיא תְּפִלָּה מְיֻחֶדֶת הַנֶּאֱמֶרֶת בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה. בַּתְּפִלָּה הַזּוֹ אָנוּ מְבַקְּשִׁים מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיְּרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וְשֶׁהַגְּאֻלָּה תָּבוֹא בִּמְהֵרָה."

סַבָּא מְזַמְזֵם אֶת "מָעוֹז צוּר", הַשִּׁיר שֶׁל חֲנֻכָּה, וַאֲנִי מְדַלֵּג בְּשִׂמְחָה בַּמַּדְרֵגוֹת הַיּוֹרְדוֹת לְרַחֲבַת הַכֹּתֶל.

"סַבָּא, מָה הַתַּפְקִיד שֶׁל רַב הַכֹּתֶל?"

"הַכֹּתֶל הוּא מָקוֹם שֶׁל תְּפִלָּה, וְהַתַּפְקִיד שֶׁלִּי הוּא לִדְאוֹג שֶׁכֻּלָּם יִשְׁמְרוּ עַל קְדֻשָּׁתוֹ וְיִנְהֲגוּ בּוֹ בְּכָבוֹד."

אֲנַחְנוּ מַמְשִׁיכִים לָרֶדֶת בַּמַּדְרֵגוֹת אֶל הַכֹּתֶל. רוּחַ קָרָה נוֹשֶׁבֶת וְהַשָּׁמַיִם מִתְמַלְּאִים בַּעֲנָנִים. אֲנָשִׁים רַבִּים מְמַלְּאִים אֶת הָרְחָבָה שֶׁל הַכֹּתֶל וּמְחַכִּים לַהַדְלָקָה שֶׁל נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה.

"הִנֵּה הָרַב גֵּץ! ...רַב הַכֹּתֶל הִגִּיעַ!" אֲנָשִׁים רַבִּים מִתְקָרְבִים אֶל סַבָּא וּמַקִּיפִים אוֹתוֹ.

"אֵיפֹה סַבָּא?" הַיָּד שֶׁל סַבָּא כְּבָר אֵינָהּ אוֹחֶזֶת בַּיָּד שֶׁלִּי, הוּא נֶעֱלַם! נִשְׁאַרְתִּי לְבַד!

"סַבָּא! סַבָּא!" אֲנִי קוֹרֵא בְּקוֹל וּמְנַסֶּה לַעֲבֹר בֵּין כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁבַּכֹּתֶל. אֲנִי מֵרִים אֶת הָעֵינַיִם שֶׁלִּי לְעֵבֶר הַבָּמָה הַגְּבוֹהָה וְרוֹאֶה שָׁם אֶת סַבָּא! סַבָּא נִרְאֶה מֻטְרָד, הוּא מִסְתַּכֵּל לְכָל הַצְּדָדִים, הוּא בְּוַדַּאי מְחַפֵּשׂ אוֹתִי.

אֲנִי מְנוֹפֵף אֵלָיו בַּיָּדַיִם וְרָץ לַבָּמָה, אַךְ גָּדֵר מַקִּיפָה אֶת הַבָּמָה וּלְיָדָהּ עוֹמֵד שׁוֹמֵר. "בְּבַקָּשָׁה," אֲנִי מְבַקֵּשׁ מֵהַשּׁוֹמֵר, "תֵּן לִי לְהִכָּנֵס!"

"הִתְרַחֵק מִכָּאן יֶלֶד!" הַשּׁוֹמֵר עוֹנֶה, "בַּשַּׁעַר הַזֶּה נִכְנָסִים רַק אַנְשֵׁי צִבּוּר, אֵין זֶה הַמָּקוֹם לִילָדִים."

"בְּבַקָּשָׁה," אֲנִי מִתְחַנֵּן, "סַבָּא שֶׁלִּי הוּא רַב הַכֹּתֶל, אֲנִי רוֹצֶה לִהְיוֹת לְיָדוֹ!"

אֲבָל הַשּׁוֹמֵר כְּבָר אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אוֹתִי.

"סַ-בָּ-א!!!" אֲנִי מֵרִים אֶת קוֹלִי בִּצְעָקָה.

סַבָּא מְזַהֶה מִיָּד אֶת הַקּוֹל שֶׁלִּי.

"בְּבַקָּשָׁה, תֵּן לוֹ לְהִכָּנֵס," מְבַקֵּשׁ סַבָּא מֵהַשּׁוֹמֵר, "זֶהוּ נֶכְדִּי עֲדִיאֵל."

אֲנִי עוֹלֶה לַבָּמָה וְעוֹמֵד גֵּאֶה לְיָדוֹ. מֵהַבָּמָה הַגְּבוֹהָה אֲנִי רוֹאֶה אֶת הָאֲנָשִׁים הָרַבִּים, מִסְתַּכֵּל עַל כֻּלָּם וּמַקְשִׁיב טוֹב טוֹב לַבְּרָכָה שֶׁל "סַבָּא כֹּתֶל" שֶׁלִּי.

סַבָּא מַדְלִיק אֶת נֵרוֹת הַשֶּׁמֶן בַּחֲנֻכִּיָּה הַגְּדוֹלָה, שַׁלְהֶבוֹת הַנֵּרוֹת נָעוֹת בָּרוּחַ וּמְאִירוֹת בְּרַכּוּת אֶת רַחֲבַת הַכֹּתֶל. הַקָּהָל מַבִּיט בְּעֵינַיִם בּוֹרְקוֹת אֶל הַחֲנֻכִּיָּה הַדּוֹלֶקֶת. סַבָּא שָׁר אֶת הַשִּׁיר: "הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ שֶׁאָנוּ מַדְלִיקִים", וְהַקָּהָל שָׁר אִתּוֹ.

הרב מאיר יהודה גץ
ונכדו עדיאל